

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, י"ט אב התשפ"ו

חולין צ"ד – שליחת ירך או מכירת נבלה לגוי, איסור גניבת דעת, ואופן הכרזה על בשר

שאלות:

1. בניהו שלח לדונלד הגוי מתנה בשר טרף, זה מותר?

איסור שליחת ירך לנכרי

◦ המשנה התירה לשלוח ירך שלמה לגוי (ככה משמע מלשון 'ירך') בלי להסיר את גיד הנשה, מפני שמקומו ניכר. הגמרא מבררת באיזה מקרה מדובר:

- אם מדובר במקום שלא מכריזים בו על מכירת טריפה לגויים – ישראל אף פעם לא קונים שם בשר מהגויים, אז למה אסור לשלוח ירך חתוכה?
- ואם מדובר במקום שמכריזים בו על מכירת טריפה – ישראל קונים מן הגויים בשר ביום שלא הכריזו, אז למה מותר לשלוח ירך שלמה? הרי הגוי עלול לחתוך אותה ולמכור לישראל!

■ הגמרא מתרצת מספר אפשרויות:

- או שמדובר במקום שמכריזים – וחיתוך הבשר של גוי באזור גיד הנשה, שונה וניכר מחיתוך של ישראל. כי אצל ישראל זה פתוח באופן שונה, לחטט אחרי הגיד.
 - או במקום שלא מכריזים – ואסרו ירך חתוכה שמא הישראל ייתן אותה לגוי בפני ישראל אחר, והרואה יחשוב שהורם ממנה הגיד. ויכול להיות שחלקים ממנו נשארו בפנים. (למשל אם היא התגלתה כטריפה לאחר ששלפו את עיקר הגיד)
 - אפשרות אחרת היא, שאסור לשלוח ירך חתוכה מפני גניבת דעת – הגוי חושב שהישראל מאד אוהב אותו ונתן לו מתנה אחרי שטרך וניקר את הגיד והיא כבר ראויה לישראל, והגוי מחזיק לו טובה בחינם. ושמואל אמר: ש"אסור לגנוב דעת הבריות, ואפילו דעתו של גוי".
- הגמרא מציינת ששמואל לא אמר את ההוראה הזו במפורש, אלא היא משתמעת מדבריו. וזה משנה, כי באופן עקרוני אפשר לפרש את דבריו אחרת, ולא כאיסור לגנוב דעתו של גוי.

■ הגמרא מביאה את המעשה, בשמש של שמואל שפייס את בעל המעבורת הגוי, ושמואל הקפיד על השמש ואפשר לפרש את ההקפדה של שמואל, או בגלל איסור גניבת דעת או בגלל סיבה אחרת. לעניין המקרה, אביי מסביר שהשמש נתן לבעל המעבורת תרנגולת טריפה בחזקת שחוטה. ורבא מסביר שהשמש השקה אותו יין מזוג במקום יין חי.

2. נתן הביא קופסא גדולה שבתוכה מתנה קטנה לאל, בשביל לכבד אותו, האם זה מותר?

איסור גניבת דעת

◦ הגמרא מביאה ברייתא של רבי מאיר, שמדגימה איסורי גניבת דעת:

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- לא יפציר אדם בחברו לסעוד אצלו כשהוא יודע בו שלא יסעד; לא ירבה לו במתנות כשיודע שלא יקבל. כי הוא לא מתכוון לתת, וגונב דעתו.
- לא יפתח לחברו חבית המכורה לחנווני בלא להודיעו, כדי שלא יחשוב שפתח חבית חדשה במיוחד לכבודו, והיא תתקלקל יותר מהר, כי החביות שלהם היו סגורות לשמור על היין. אבל אם עושה את זה באמת לכבודו מותר, כמו שהגמרא מביאה מעשה שרבי יהודה פתח חבית שמכורה לחנווני **לעולא** או מפני שהודיעו, או שללא קשר לחנווני הוא היה פותח חבית במיוחד בשבילו.
- לא יציע לחברו לסוך שמן מפך ריק, כשהוא יודע שחבירו לא יסוך, אלא אם כן עושה את זה בכוונה להראות שהוא מכבד את חבירו.
- לא ילך לבית האבל בציבור עם לגין ריק המתקשקש או שמילא אותו מים, וכל זה כדי להיראות כאילו הוא מביא יין. אבל אם יש שם "חבר עיר" הרבה אנשים וכוונתו לחלוק כבוד לאבל מותר.
- הגמרא מביאה ברייתא נוספת שמונה מקרים דומים:
 - לא ימכור אדם סנדל מעור בהמה שמתה מאליה, כאילו הוא מבהמה שחוטה – גם מפני הטעיה וגם מפני הסכנה שמא מתה הבהמה מנשיכת נחש והארס בלוע בעור.
 - לא ישגר לחברו חבית יין כשיש שמן צף על פיה כי האדם יטעה לחשוב שכולה מלאה שמן והגמרא מביאה מעשה באדם שזימן אורחים על סמך השמן, וכשגילה שזה יין – חנק את עצמו מרוב בושה, שאין לו מה להאכיל אותם.
 - האורחים לא רשאים לתת ממה שלפניהם לבנו או לבתו של בעל הבית אלא ברשותו, כי אולי אין לו יותר והוא יתבייש.
 - והגמרא מביאה מעשה שסיפר **רבי אליעזר בן יעקב** בשלושה אורחים שקיבלו שלוש ביצים, וכל אחד נתן את חלקו לבנו של בעל הבית. האב מצא את התינוק עם שלוש ביצים, כעס וחבטו בקרקע ומת. האם עלתה לגג ונפלה ומתה, ואז האב עלה לגג ונפל ומת – ונמצא שעל דבר זה נהרגו שלוש נפשות מישראל.
- 3. שלום קונה בשר מחנות של גוי בלי הכשר, יש מצב שזה מותר?

מכירת נבלות לגוי

- הברייתא מונה שלושה מקרים:
 - השולח ירך לחברו ישראל – ירך שלמה לא צריך ליטול ממנה גיד הנשה כי רואים שהיא שם, חתוכה צריך ליטול. השולח לגוי – בין חתוכה ובין שלמה לא צריך ליטול.
 - הגמרא מבררת שכאן לכאורה מדובר במקום שלא מכריזים שנמכרה טריפה לגויים, כי במקום שמכריזים ולא הכריזו אז כשמוכר חתוכה לגוי למה לא צריך להוציא את הגיד!
 - אין מוכרים נבלות וטרפות לגוי בלי להודיע לו, מפני שתי סיבות: מפני שמטעהו (גניבת דעת) שהוא חושב שזה כשר ומעריך את זה יותר, ושמה יחזור וימכרנה לישראל אחר. כאן הגמרא שואלת אם מדובר במקום שלא מכריזים, הרי אין חשש שישראל יקנה ממנו? לכן כאן מדובר במקום שכן מכריזים, והיום בגלל אונס לא הכריזו ולכן יש חשש שישראל יקנה ממנו.

- האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- אדם לא ימנה שליח גוי לקנות לו בשר בדינר, מפני שתי סיבות: מפני האנסים, כי הגוי ייקח את הכסף לעצמו ויחמס בשר מהטבח, ושמא מוכרים לו הטבחים בשר נבלה וטריפה בהנחה שהוא קונה לעצמו.
- ושוב הגמרא מבררת אם מדובר במקום שמכריזים, הרי לא הכריזו, אז מה שהטבחים מוכרים זה לא טריפה!, סימן שמדובר במקום שלא מכריזים!

○ הגמרא מקשה שקיבלנו לכאורה סתירה שהרישא והסיפא הם במקום שלא מכריזים והמציעתא במקום שמכריזים, והגמרא מביאה שלושה תירוצים:

- אביי מתרץ: אכן הרישא והסיפא עוסקות במקום שאין מכריזים, והמציעתא במקום שמכריזים.
- רבא מתרץ: שהכל מדובר במקום שמכריזים ברישא ובסיפא הכריזו בפועל על הטריפה באותו יום, ולכן אין חשש שישראל יקנה, ובמציעתא כשלא הכריזו בגלל אונס למרות שהיה צריך, אם ימכור לגוי יש חשש שישראל יקנה.
- רב אשי מתרץ: שהכל מדובר במקום שאינ מכריזים, והאיסור במציעתא הוא גזירה שמא הטבח ימכור לגוי לעיני ישראל אחר, והישראל שרואה מרחוק לא שומע שהוא אמר לגוי שזה טריפה, והוא יחשוב שזה כשר, שהרי אסור להטעות גוי.

4. דוד מוכר מכונית, האם הוא צריך לגלות שהיתה תאונה, או רק אם הקונה שואל ?

אופן ההכרזה על בשר

○ הגמרא מבררת איך מכריזים על בשר טריפה שנמכר לגויים?

רב יצחק בר יוסף אומר שמכריזים: "נפל בשר לבני חילא (לחיילים/לגויים)". לא אומרים במפורש "נפלה טריפה", מפני שהגויים לא יסכימו לקנות בשר שנפסל ליהודים.

- הגמרא מסבירה שאין בזה גניבת דעת, מפני שהמוכר לא שיקר, והגויים הם שמטעים את עצמם בזה שאינם שואלים. ובמקרים הקודמים שאמרנו שאסור להטעות מדובר שמאד ברור לכולם שזה בחזקת שחוטה וכדומה.
- הגמרא מביאה מעשה דומה **במר זוטרא בריה דרב נחמן**: שהלך מסיכרא למחוזא, ופגש בדרך את **רבא** ו**רב ספרא** שהלכו בכיוון ההפוך. **מר זוטרא** חשב שיצאו במיוחד לקבל את פניו והודה להם. **רב ספרא** אמר לו בגילוי לב שלא ידעו על בואו ויצאו לצרכיהם.
- **רבא שאל את רב ספרא** למה החליש את דעתו של **מר זוטרא**. **רב ספרא שאל**: והרי היינו מטעים אותו? **רבא השיב** לו: הוא זה שהטעה את עצמו, כי הם לא אמרו לו שבאו לכבודו, ולכן לא היה צורך לצער אותו ולגלות לו.